

Medling vid brott.

Gärningsmännen berättar

BRÅ-rapport 1999:12

Denna rapport kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundtjänst, 106 47 Stockholm. Telefon 08-690 91 90,
fax 08-690 91 91, [e-post fritzes.order@liber.se](mailto:fritzes.order@liber.se)

Produktion:

Brottsförebyggande rådet, Information och förlag,
Box 1386, 111 93 Stockholm. Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75,

E-post info@brottsforebygganderadet.se

BRÅ på Internet: www.brottsforebygganderadet.se

ISSN 1100-6676, ISBN 91-38-31581-5

Omslag: Ahlm & Partners

Tryck: Elanders Gotab, Stockholm 1999

© Brottsförebyggande rådet

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	7
Inledning	9
Teorier om medling	9
Tidigare studier av gärningsmannen	10
Syfte	11
Metod	12
Medling vid brott som drabbat en affärsverksamhet	15
Synen på det egna deltagandet	15
Upplevelsen av medlingssituationen	16
Synen på brottsoffret	17
Synen på medlaren	17
Gottgörelse	18
Effekter av medlingen	18
Medling – straff eller ej?	19
Medling vid brott som drabbat en privatperson	21
Synen på det egna deltagandet	21
Upplevelsen av medlingssituationen	22
Synen på brottsoffret	23
Synen på medlaren	24
Gottgörelse	25
Effekter av medlingen	26
Medling – straff eller ej?	27
Diskussion	29
Litteratur	33
Bilagor	35
English summary	39

Förord

Den 16 april 1998 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i uppdrag att inleda, stödja, samordna och utvärdera en försöksverksamhet med medling för unga lagöverträdare (Ju 97/1394). Försöksverksamheten inleddes under hösten 1998 och resultaten ska redovisas i mars år 2000.

Medling påstås ofta ha brottsförebyggande effekter genom att gärningsmännen får insikter i brottets konsekvenser och därmed avhåller sig från fortsatt kriminalitet. I denna rapport redovisas en intervjuundersökning med 22 ungdomar som deltagit i medling efter att ha begått ett brott. Deras upplevelse av att ha mött brottsoffret beskrivs och hur de själva tror att mötet påverkat dem. Olika typer av medlingar jämförs, sådana där gärningsmännen möter privatpersoner som utsatts för brott och sådana där de möter företrädare för affärsverksamheter som utsatts för brott.

Rapporten baseras alltså inte på statistiska data. Syftet är i stället att utifrån intervjuerna beskriva hur gärningsmännen upplever en medlingssituation och belysa vilka effekter medling kan ha på gärningsmännen.

Ola Sundberg, projektanställd vid BRÅ, har genomfört studien och i samarbete med Karin Svanberg och Jessica Palm, båda verksamma vid BRÅ, författat rapporten.

Stockholm i oktober 1999

Ann-Marie Begler

Sammanfattning

Våren 1998 gav Justitiedepartementet Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i uppdrag att inleda och utvärdera en försöksverksamhet med medling för unga lagöverträdare (Ju 97/1394). Resultaten ska redovisas i mars år 2000.

Syftet med föreliggande rapport är att undersöka de effekter som medling kan ha på unga lagöverträdare. Studien behandlar gärningsmännens upplevelser av och uppfattning om medling, insikter i brottets konsekvenser för brottsoffret, om gärningsmännen anser att de deltagit frivilligt och huruvida de anser att de blivit respektfullt behandlade.

Tjugotvå gärningsmän i åldern 11-19 år, som deltagit i medling i Sverige, har intervjuats. Intervjupersonerna har delats in i två grupper; 1) gärningsmän som i medling mött en person som företrätt affärsverksamhet som utsatts för brott, till exempel snatterier och 2) gärningsmän som i medling mött en privatperson som utsatts för brott, till exempel misshandel.

Resultaten visar att en majoritet av ungdomarna uppfattade sitt deltagande i medling som frivilligt. I medling med en privatperson som utsatts för brott ansåg samtliga gärningsmän att de deltagit frivilligt och de uppfattade inte heller medling som ett straff. Bland dem som mött en person som företräder en affärsverksamhet som utsatts för brott var hälften osäkra på om medlingen var någon form av straff och de var även osäkra på huruvida medlingen var frivillig, särskilt de yngre deltagarna. Liknande resultat har kommit fram i tidigare studier.

De gärningsmän som mött en privatperson som utsatts för brott uppgav som skäl till att de deltagit i medling, att de kände skuld känslor inför brottsoffret. De som mött en affärsföreträdare hade snarare skuld känslor för själva brottet.

De flesta gärningsmän var nervösa inför mötet med brottsoffret. För dem som mött en privatperson som utsatts innebar medlingen att initialskedets nervositet försvann så småningom för att övergå i ett utbyte mellan parterna på ett personligt plan.

Majoriteten av gärningsmännen uppfattade medlaren som rättvis. Resultatet av medlingarna innebar oftast en icke-materiell gottgörelse för brottet, det vill säga gärningsmännen bad om ursäkt. I medlingar med privatpersoner som utsatts talade man även om hur parterna skulle förhålla sig till varandra i framtiden. Bland dem som begått brott mot en affärsverksamhet förekom konkret gottgörelse i form av avgifter, arbete m.m.

När gärningsmännen ombads att beskriva vilka konsekvenser de trodde att brottet hade fått för offret kunde majoriteten av dem, som begått brott mot en affärsverksamhet, redogöra för en rad konkreta konsekvenser. Ungefär hälften av dem som snattat och stulit uppgav att de inte hade tänkt på konsekvenserna av sina handlingar före brottet men att de hade fått nya kunskaper genom medlingen och/eller gottgörelsen.

De som mött privatpersoner som utsatts för brott hade fått en mer djupgående insikt i konsekvenserna av sina brott i och med medlingen. När det gällde

biltillgrepp insåg de att brottet innebar att bilägaren hade fått praktiska besvär och påverkats känslomässigt. När det gällde våldsbrott hade de exempelvis kommit till insikt om att brottsoffret blivit rädd i samband med brottet. Förutsättningarna för denna typ av insikter är större vid medling med privatpersoner som utsatts för brott.

Gärningsmän som mött en privatperson har efter medlingen haft en mindre konfliktfylld inställning till offret. För gärningsmän som mött en person som företrätt affärsverksamhet har de personliga relationerna endast förändrats marginellt.

Slutsatserna av undersökningen är att gärningsmän som i medlingen mött en person som företrätt affärsverksamhet i högre grad upplever medlingen som ofrivillig än de gärningsmän som mött en privatperson som utsatts för brott. De som mött en person som företrätt en affärsverksamhet upplever dessutom i högre grad medlingen som ett straff och tycks inte heller få samma grad av insikt i brottets konsekvenser. Gärningsmännens ålder har i flera fall av brott mot affärsverksamhet varit under den som regeringen avsåg att försöksverksamheten skulle omfatta. Det kan generellt ifrågasättas om medling är en adekvat åtgärd vid så lindriga brott som snatteri av exempelvis en läsk. Medling vid allvarigare brott, med högre grad av konfliktnivå mellan parterna, tycks i högre utsträckning påverka gärningsmännen. Dessa medlingar ställer dock högre krav på förberedelserna inför medlingen och i synnerhet på medlarens kunskaper i brottsofferproblematik.

Inledning

Våren 1998 gav regeringen Brottsförebyggande rådet (BRÅ) i uppdrag att inleda och utvärdera en försöksverksamhet med medling för unga lagöverträdare på olika platser i landet. Försöksverksamheten har beskrivits närmare i en tidigare delrapport (BRÅ, 1999:12).

En medling går till så att brottsoffer och gärningsman möts under ledning av en neutral person (medlaren). Parterna beskriver sin version av brotts handlingen och offret kan ställa frågor till gärningsmannen. Ofta ber gärningsmannen offret om ursäkt för vad han eller hon har gjort. Parterna kan komma överens om hur de fortsättningsvis ska förhålla sig till varandra. Även olika former av ekonomisk och praktisk gottgörelse är möjlig. Motiven för att delta i medling kan vara olika för gärningsmän och brottsoffer. I BRÅ:s uppdrag ingår att studera båda grupperna. I denna studie undersöks gärningsmän som deltagit i medling inom försöksverksamheten.

Teorier om medling

Medling mellan gärningsman och brottsoffer har sedan början av 1980-talet och framför allt under 1990-talet, fått allt större spridning i världen (Braithwaite, 1997). Det finns tre strävanden som internationellt sett anses vara av grundläggande betydelse för utvecklingen av medling som metod: 1) *Närdemokrati* – individens inflytande på sin närmiljö; minskad central styrning – återupprättandet av individens position i samhället; 2) Att finna alternativa metoder för *konfliktlösning* 3) Stärka brottsoffrens positioner i rättsskipningen. Tillväxt av *brottsofferorganisationer*, (Gehm, 1998). Samlingsnamnet för dessa strävanden är ”*reparativ rättvisa*” (*reparative justice* eller *restorative justice*) och inbegriper såväl teori som praktik, där medling ingår som en av flera metoder.

Många medlingsprogram har dock initierats utan någon som helst förankring i teorbildning (Schiff, 1998), något som i hög grad gäller för Sverige.

Som en bakgrund till föreliggande studie beskrivs teorier med olika perspektiv på gärningsmannens roll i medling. En grundläggande tanke hos flera teoretiker är att traditionell rättsskipning inte hjälper gärningsmannen till insikt i brottets konsekvenser för offret. Sådana insikter anses vara betydelsefulla för att gärningsmannen inte ska fortsätta begå brott (Umbreit, 1994; Van Ness och Strong, 1997; Zehr, 1990). Reparativ rättvisa är inriktad mot det framtida beteendet – vad gärningsmannen kan göra för att reparera det som har hänt och undvika att upprepa sitt brott. Det innebär att man vill att gärningsmannen ska ha en aktivare och mer ansvarstagande roll än i den traditionella rättsskipningsprocessen (Galaway, 1988a; Umbreit, 1994; Wright, 1992).

Nils Christie (1977), en pionjär inom området, talar om *konfliktstöld* för att lyfta fram hur individen fråntagits sin rätt till konflikter, när brott blev något

som framför allt rörde staten. En annan pionjär inom området är John Braithwaite som introducerat begreppet *reintegrative shaming*. Begreppet ställs mot den typ av rättsprocess med straff som utövas i dag och där resultatet blir en stämpling av individen för livet, vilket anses minska möjligheterna till förändring. Att känna skam för en brottslig handling är viktigt, anser Braithwaite. Brottslingen ska också ges möjlighet att återintegreras i samhället genom att ta ansvar för sin handling, be brottsoffret om ursäkt och kompensera både offret och samhället för det inträffade (Braithwaite, 1993). Braithwaites teorier har kritiserats för att de bortser från gärningsmannens sociala situation och för att gärningsmännen riskerar att bli förödmjukade i stället för återupprättade (Haines, 1998; Wright, 1998).

Tidigare studier av gärningsmannen

Forskningen om svenska erfarenheter av medling är mycket begränsad – främst för att medling inte praktiserats i någon större omfattning. Någon teoriutveckling förekommer inte.

En stor del av den forskning och metodutveckling som pågår inom reparativ rättvisa och medling kommer från USA och Västeuropa. Ett vanligt angreppssätt är att undersöka gärningsmannens upplevelser av medling och hur dessa kan påverka ett framtida beteende. Det finns studier som kunnat påvisa signifikant lägre återfallsfrekvens bland gärningsmän som genomgått medling jämfört med andra typer av insatser (Schneider, 1986). Resultaten är dock inte entydiga, i många fall har man inte alls kunnat påvisa ett samband mellan medling och minskade återfall i brott. Det finns också flera svårigheter med sådana undersökningar.

En svårighet är att, vid en eventuell förändring, kunna påvisa att det just är medlingen som har orsakat den. Det finns många faktorer som påverkar benägenheten att begå brott och dessa är svåra att kontrollera för. Vissa forskare menar att så länge medling inte kan påvisas medföra en större andel återfall i brott än andra åtgärder så är det positivt. Medlingsmöten ger möjligheter som det ordinarie rättssystemet inte kan ge, till exempel att i högre utsträckning involvera de båda parterna. Medlingsmöten har också fördelar som andra åtgärder inte har som att minska brottsoffrens rädsla och ge båda parter möjligheter att minska stereotypiserade föreställningar om varandra (Galaway, 1988 b; Umbreit, 1994).

I andra studier har parternas attityder till och intryck av medling undersökts. Upplevd frivillighet i deltagandet studeras ofta eftersom det anses vara en förutsättning för att medlingens syften ska uppnås. Om gärningsmannen tvingas delta kan det ha en negativ inverkan på offret i medlingen. I många av de studier som gjorts av amerikanska medlingsprogram har en klar majoritet av gärningsmännen ansett att deras deltagande varit frivilligt (Umbreit, 1994), men det finns studier som visar att gärningsmännen tyckt sig varit utsatta för påtryckningar att delta (Coates och Gehm, 1989).

Medling har olika ställning i olika länders rättssystem och kan exempelvis utdömas vid rättegång eller ersätta rättegång. Det kan antagligen inverka olika på gärningsmännens upplevelse av frivillighet. I Sverige är medling fristående från det ordinarie rättssystemet, men frågan om medlingens position utreds av en särskild utredare tillsatt av regeringen (Dir. 998:30).

I en tysk undersökning av gärningsmän i medlingsprogram konstaterades att anledningen till att man deltog ofta var att man ångrade sig och ville be om ursäkt. Att ta ansvar för sina handlingar och försöka förklara vad som hänt var också vanliga motiv. Ofta fanns en önskan om att konflikten mellan parterna skulle kunna lindras (Netzig och Trenczek, 1996). Dessa motiv förekommer ofta även i undersökningar från andra länder (se t.ex. Umbreit, 1994).

Hur nöjda deltagarna i medling är har också studerats. I en studie där gärningsmännen var nöjda med att ha deltagit i medling, uppgav de att de uppskattade mötet med brottsoffret samtidigt som det var obehagligt (ibid). Detta speglar gärningsmännens svårigheter i medlingsmötet; att dels medge att man handlat fel och försöka be offret om ursäkt och ställa till rätta, dels handskas med en emotionellt laddad situation.

I flera undersökningar har man konstaterat att gärningsmännens attityder och erfarenheter skiljer sig åt beroende på om brottsoffret är en person som själv utsatts eller en person som företräder en affärsverksamhet. Att öga mot öga möta den som själv utsatts för brott av gärningsmannen är mer laddat och ställer större krav på medlaren (Blagg, 1985; Umbreit, 1997).

Syfte

Syftet med studien är att undersöka vilka resultat en medling kan ha för de ”unga lagöverträdarnas återanpassning”. I studien undersöks 1) om medlingen gjort att de fått insikter i vilka konsekvenser den brottsliga gärningen fått och 2) hur ungdomarna upplevt medlingssituationen. Exempelvis om de upplevt deltagandet som frivilligt och om deras integritet respekterades i medlingarna.

Begreppet återanpassning leder tankarna till att någon hamnat utanför samhällets normer och ska återföras till ett socialt accepterat liv. När denna undersökning planerades framgick det emellertid att många av de brott som behandlats i medling inte gällde så allvarliga brott att en *återanpassning* av den unge var aktuell. Det vanligaste brottet som man medlat i under försöksverksamheten, fram till och med april 1999, är snatteri. Många av de ungdomar, som begått brott och deltagit i medling, verkade ha en socialt stabil tillvaro. Dessutom hade försöksverksamheten med medling pågått under relativt kort tid, varför en mätning av den unge gärningsmannens återanpassning i termer av återfall i brott inte var möjlig.

Begreppet insikt är centralt i uppdraget. Gärningsmännens insikt i konsekvenserna av sina brottsliga handlingar förväntas leda till återanpassning. I den

na studie definieras insikt som att den intellektuella förståelsen är känslomässigt förankrad vad gäller de konsekvenser brottet fått för offret.

Lennéer-Axelsson och Thylefors (1994) har diskuterat insiktsbegreppet och definierat det så här: "(...) *alla insikter inbegriper en omstrukturering av såväl kognitiva som känslomässiga element. Insikt innebär alltid en förändring av kognitiva strukturer. Känslor kan involveras och frigöras i olika hög grad; sätts starka känslomässiga reaktioner igång upplevs insikten som känslomässig. En insikt kan dock knappast vara enbart intellektuell; i sökandet efter insikter finns känslor och de följs av känslor av visshet och klarsyn.*" (225-226)

Denna definition är användbar i diskussionen om insikt i konsekvenser av brottsliga gärningar. Här antas insikt bestå både av en kunskapskomponent och en känslokomponent. Det krävs således en intellektuell förståelse som är känslomässigt förankrad. Det räcker inte med att räkna upp vilka konsekvenser brottet har fått för offret, det måste finnas en förståelse för offret som är kopplad till denna kunskap. För att man ska kunna säga att medlingen har gett gärningsmannen denna insikt krävs att den saknades före medlingen. En sådan insikt leder dock inte automatiskt till en förändring av beteendet hos gärningsmannen.

Metod

I de projekt som ingår i försöksverksamheten med medling fylls ett protokoll i med olika uppgifter om varje medling. Protokollen innehåller bland annat uppgifter om huruvida gärningsmännen kan tänka sig att bli kontaktade av BRÅ. Då intervjuundersökningen inleddes i april 1999 hade knappt 200 medlingsprotokoll kommit in till BRÅ. Hälften av de tillfrågade ungdomarna hade accepterat att bli kontaktade. Ur den gruppen gjordes ett slumpmässigt urval av 29 ungdomar som skriftligen tillfrågades om att bli intervjuade vid ett personligt möte.

Det totala bortfallet i urvalet är nio personer: Fyra avböjde att medverka eller kunde inte nås, en ströks då inget brottsoffer hade medverkat i medlingen och fyra ungdomar, som begått snatteribrott, ströks eftersom gruppen redan var fullgott representerad. Urvalet utvidgades i stället med två ungdomar som begått brott mot en privatperson, för att få en bredare kunskap om den gruppen.

Totalt omfattar intervjuundersökningen 22 ungdomar från fem olika medlingsprojekt i Sverige. Intervjuerna tog i genomsnitt 45 minuter och genomfördes under våren 1999. Intervjuerna spelades in på band och skrevs ut ordagrant för att sedan analyseras. Frågorna till ungdomarna följde en förutbestämd mall, men gav inga svarsalternativ. Frågorna behandlade områden som upplevelser av medlingssituationen och brottets konsekvenser för offret.

Gärningsmännen har delats in i två grupper utifrån om brotten drabbat privatpersoner eller affärsverksamheter. De senare företräds i medlingen vanligen av affärsinnehavare, varuhuschefer eller butiksanställda.

Begränsningar i undersökningen

De ungdomar som accepterade att kontaktas av BRÅ har till övervägande del varit inblandade i mindre allvarliga förseelser. Ett exempel var snatteriförseelserna där över 50 procent av ungdomarna accepterade att bli kontaktade. Det kan jämföras med misshandelsbrotten där knappt 18 procent accepterade att bli kontaktade. Många har alltså avböjt att kontaktas.

Urvalet i undersökningsgruppen har således inte blivit representativt för den totala gruppen ungdomar som deltagit i de aktuella medlingsprojekten. Det går inte att uttala sig om den stora gruppen ungdomar som inte accepterade att kontaktas. Det kan vara så att de som avböjt att medverka har andra erfarenheter än de som medverkat. Det är också svårt att avgöra om de som deltagit i intervjuundersökningen svarat på ett socialt önskvärt sätt. En annan felkälla kan vara gärningsmannens bristande förmåga att uttrycka erfarenheter och känslor verbalt. En viss försiktighet måste således iakttas när man tolkar studiens resultat.

Det har inte heller varit möjligt att göra någon mätning av ungdomarnas insikter om konsekvenser av sina brottsliga handlingar före medlingen, vilket hade varit önskvärt för att kunna uttala sig om förändringar i insikt. Inte heller har någon kontrollgrupp, som inte deltagit i medling, använts. Resultaten grundar sig således enbart på analyser av vad de intervjuade ungdomarna uppgivit i efterhand som sin syn på brottet före och efter medlingen. Detta ger ytterligare anledning till försiktighet vid tolkningen av resultaten.

Medling vid brott som drabbat en affärsverksamhet

Gärningsmännen i denna grupp är mellan 11 och 18 år. Medelåldern är 15 år. Tretton ungdomar ingår i gruppen, sex flickor och sju pojkar. De brott de begått är lindriga och består främst av snatterier, exempelvis av en chokladkaka eller smink. I ett fall rörde det sig om stöld och i ett annat fall skadegörelse i form av klotter (detaljerad brottsöversikt, se bilaga 1).

Synen på det egna deltagandet

Ungdomarna tillfrågades om de ansåg att det fanns förväntningar på att de skulle delta i medlingen och hur de förväntningarna i så fall tog sig uttryck. Åtta av de 13 ungdomarna uppgav att det hade funnits förväntningar av olika slag från omgivningen. Förväntningarna verkar dock i de flesta fallen stämma med deras krav på sig själva.

”Ja, det var väl det att man skulle göra det, man kunde ju inte säga nej. Men det var ju en självklarhet också tycker jag – det känns ju bättre efteråt.” (Flicka 16 år)

Ungdomarna tillfrågades om hur de såg på frivilligheten att delta – var det möjligt att avstå från medling? Nio uppgav att deras deltagande var frivilligt. Två var osäkra och två uppgav att det inte var frivilligt att delta. Av de sistnämnda ansåg den ena att den polis, som hade genomfört förundersökningen, hade sagt att medling var något man måste delta i. Den andra var endast 11 år och uppgav att hon över huvud taget inte kunde minnas att hon blivit tillfrågad om hon ville delta.

”Alltså om jag fick välja så skulle jag nog inte ha gjort det.” (Flicka 11 år)

Flertalet av ungdomarna i denna grupp uttryckte alltså att det hade funnits förväntningar på dem att delta i medlingen, men dessa förväntningar verkar inte ha inneburit att deltagandet uppfattats som ett tvång. De fyra ungdomar som var osäkra på frivilligheten, ger intryck av att ha fått en bristfällig information om medlingens innehåll.

”Nej det var så att det här måste man göra. Det var så. Det var liksom ett litet straff eftersom jag inte är straffmyndig, så skulle man i alla fall få be om ursäkt för handlingen då. Så fattade jag det som. Eller skulle det liksom vara frivilligt eller vad man ska säga? Hade jag vetat att man inte behöver, då hade jag inte gjort det.” (Flicka 15 år)

”Men alltså, typ – det är lika bra att gå dit direkt därför att hade jag struntat i det så hade jag ju bara fått en ny tid. Och sen hade jag bara gjort det värre för mig själv.” (Pojke 14 år)

Ungdomarna tillfrågades om vad som gjorde att de deltog i medling. Det verkar som om svaren delvis beror på om de upplevt sitt deltagande i medling som frivilligt. Skälen till att delta bland dem som upplevde deltagandet som frivilligt, var ofta fokuserade på den egna skuld känslan. Majoriteten uppgav känslomässiga skäl till att de deltog i medling. En pojke deltog dock enbart för att få jobba av sin skuld, det vill säga för att få gottgöra sitt brott och slippa betala skadestånd. De fyra ungdomar som inte upplevde det som frivilligt att delta, uttryckte passiva skäl till deltagandet.

Ungdomarna uppgav till övervägande del att det var rätt personer som deltog under mötet, vilket också innefattar föräldrars närvaro. Ungdomarna erbjöds att ha med sig en anhörig som stöd vid medlingen. De föräldrar som deltog i medlingarna hade i de flesta fall en passiv roll och placerades ofta vid sidan av själva mötesbordet. De fyra ungdomar som inte hade någon förälder eller anhörig med sig motiverade detta med att det inte var aktuellt på grund av att de var myndiga, att de ville klara sig själva eller att föräldrarna inte kunde komma. De två yngsta deltagarna i denna undersökning (11 och 13 år gamla) hade föräldrarna med sig i medlingen.

En pojke var dock mer kritisk till sin förälders närvaro. Pojken och föräldern kom i konflikt med varandra, vilket är ett tecken på att anhörigas deltagande i medling också kan vara problematiskt.

”Därför bara, ja, jag tycker inte hon borde ha varit med ändå. (...) Nej, hon är bara i vägen. Jamen, hon tror hon vet allting.” (Pojke 14 år)

Upplevelsen av medlingssituationen

Flertalet av ungdomarna, som i medlingen mött en företrädare för en affärsverksamhet, tyckte att medlingssituationen hade varit nervös och spänd men att det hade lättat efter ett tag. Tre ungdomar uppgav att de inte hade upplevt situationen som särskilt påfrestande. En vanlig beskrivning av medlingsproceduren var att ordet växlade mellan parterna under mötet, som var organiserat och schematiskt uppbyggt. I regel var medlingarna i denna grupp relativt korta tidsmässigt och det var inte ovanligt att hela medlingen var genomförd på mellan 5 och 15 minuter. Majoriteten av ungdomarna uppgav att det gavs utrymme för dem att ge sin version av det inträffade och de ansåg att de hade blivit respektfullt behandlade av övriga deltagare i medlingen. Helhetsintrycket från intervjuerna är att medlingen berörde en avgränsad och tydlig händelse där båda parter var överens om händelseförloppet.

Synen på brottsoffret

Ungdomarna tillfrågades om sina upplevelser av att möta den person som företrädde affärsverksamheten vid medlingen. Majoriteten uppgav att det var nervöst eller pinsamt i olika hög grad, till exempel att det var "jobbigt" och att man "kände sig dum". Många uppgav dock att det kändes bättre när en dialog uppstod mellan parterna och de påpekade att det var naturligt att de var nervösa eftersom det var deras eget handlande som hade orsakat situationen. Det finns dock avvikande uttalanden. Två ungdomar beskrev sina intryck av att möta brottsoffret och att delta i medling som en ganska neutral upplevelse.

Ungdomarna tillfrågades om hur de upplevde brottsoffret som person. Avsikten var att undersöka om mötet hade inneburit ökade kunskaper om brottsoffret. Flertalet av ungdomarna beskrev brottsoffret i positiva eller neutrala termer. Vanliga uttryck var att brottsoffret antingen verkade vara "snäll" eller "schyst", men det förekom också att ungdomarna uppfattade brottsoffret som arg eller irriterad.

"(...) han såg rätt arg ut första gången jag såg han, men alltså det förstår jag – men sen tyckte jag att han var trevlig, inte alls sur och det." (Pojke 14 år)

"Ja, det var väl rätt opersonligt liksom. Han, det verkade på han som att det var mest rutin att vara på såna här saker. Ungefär så var det." (Pojke 15 år)

Ungdomarna förväntade sig att den person som företrädde affärsverksamheten skulle vara mera upprörd än denne i själva verket var, vilket många verkade lättade över.

Sammantaget kan konstateras att kunskaperna om brottsoffret i gruppen som mött en företrädare för en affärsverksamhet var begränsade. Ungdomarna kunde inte i särskilt stor utsträckning säga något om den person som deltog i medlingen. Det beror antagligen på att målsättningen och upplägget på denna typ av medlingar inte fokuserar på personliga följder av brottet, utan på vad brottet betyder för den affärsdrivande verksamheten. Ibland har ungdomarna trots detta uppfattat sitt brott som något som framför allt drabbade de anställda i affären. Samtliga gärningsmäns uppfattning om själva brotthändelsen stämde överens med den uppfattning som företrädaren för affärsverksamheten hade.

Synen på medlaren

En förutsättning för att medlingen ska fungera tillfredställande är att medlaren är neutral och intar en avvaktande hållning. Medlaren ska hjälpa parterna att komma i gång med en dialog. Ungdomarna tillfrågades om sina intryck av medlaren och om de ansåg att denne hade varit rättvis i medlingen. Samtliga uppgav att medlaren hade haft en rättvis inställning. Frågan var oproblematiske för ungdomarna att svara på, vilket ger intryck av att kraven på att medlaren

ska vara neutral och inta en avvaktande hållning har uppfyllts på ett tillfredsställande sätt.

Ungdomarnas beskrivning av varför de ansåg att medlaren var rättvis var i stort sett enhetlig. De ansåg att medlaren inte tog ställning i medlingen, ställde samma frågor till bägge parter och förstod vad som sas.

Gottgörelse

En viktig del av medlingen är att gärningsmannen försöker gottgöra den brottsliga handlingen. Att be om ursäkt är något som förekommer i de flesta medlingar, även om det inte behöver vara ett absolut krav. Av de 13 ungdomarna bad 12 om ursäkt i medlingen. Den som inte bad om ursäkt gottgjorde sin handling genom praktiskt arbete.

Av de 12 ungdomar som bad om ursäkt uppgav åtta att deras ursäkt togs emot på ett bra sätt eller accepterades av brottsoffret. Fyra ungdomar var osäkra på effekten av deras ursäkt, eller ansåg att den inte hade accepterats av brottsoffret.

Samtliga 13 ungdomar tyckte att medlingen hade gett resultat (se bilaga 3). För de flesta var ursäkten en självklar del av resultatet. Andra resultat som uppgavs var att man kom överens om att gärningsmännen skulle arbeta en dag i den affär där de hade snattat eller att de nu kunde gå in i affären igen, vilket var viktigt för dem.

Effekter av medlingen

De erfarenheter medlingen ger och hur de har påverkat det egna handlandet kan ses som effekter av medlingen. Flera av ungdomarna uppgav att de fått nya kunskaper om brottets konsekvenser för brottsoffret, som de innan medlingen inte hade tänkt på. Många verkar ha handlat i vad som skulle kunna kallas ett ungdomligt oförstånd. Medlingen innebar att de började tänka på de konkreta följderna av sina brott och det gjorde att de också uppfattade brotten som mer allvarliga. Påfallande ofta kopplade ungdomarna ihop de materiella konsekvenserna för affärerna med personliga konsekvenser för dem som arbetade där. En del ungdomar arbetade en dag i den affär där de snattat som en följd av medlingen. Flera av ungdomarna ansåg att detta var en positiv erfarenhet som gav dem en inblick i hur arbetssamt det är att arbeta i affär. Brottet verkar ha fått en mer personlig innebörd för dem genom denna erfarenhet. Några ungdomar ansåg dock att det var orättvist att både behöva arbeta och betala en avgift till affären.

Majoriteten av ungdomarna (11 av 13) i gruppen uppgav att medlingen hade påverkat dem. De började tänka på sitt brott på ett annat sätt i och med medlingen. Ett flertal uppgav att de trodde att de skulle ha fortsatt att snatta om de

inte hade deltagit i medling. Ett par ungdomar uppgav dock att medlingen inte hade påverkat dem – de hade i alla fall inte tänkt begå något mer brott, oavsett medlingen.

För att ytterligare förtydliga vad ungdomarna ansåg om effekterna av medlingen tillfrågades de om vilken nytta de ansåg att medlingen hade haft för dem. Tio uppgav att medlingen hade varit till nytta för dem, till exempel att de inte skulle göra om brottet igen, att de undvek skadestånd eller böter, att de fått renare samvete, att det blev lättare efteråt, att de slapp gå och bära på skulden och att de kunde gå förbi och in i affären igen.

Två ungdomar uppgav att medlingen inte var till någon nytta för dem. Den ena förtydligade detta med att den var onödig för att det var *”så jobbigt att delta”*. Den andra sa att hon redan kände till det som brottsoffret berättade om. Båda ungdomarna hade deltagit i medlingen utan att veta att det var frivilligt.

Ungdomarnas uppfattningar om hur de tror att brottsoffret ser på dem efter medlingen kan ge ytterligare en inblick i resultaten av medling. Sju av ungdomarna uppgav att de trodde att företrädaren för affärsverksamheten hade fått en mer positiv syn på dem efter medlingen; de kände sig förlåtna och de trodde att företrädarna fått se att de hade andra och bättre kvaliteter. Andra uppgav att brottsoffret nog inte såg annorlunda på dem efter medlingen; mötet var kort och kunde inte innebära att brottsoffret förändrat sin syn på dem som individer, trots att vissa av dem ändå kände sig förlåtna för själva gärningen. Två uppgav att de trodde att brottsoffret tyckte sämre om dem efter medlingen. Den ena tyckte det var helt i sin ordning eftersom han faktiskt snattat i brottsoffrets affär. Den andra trodde inte att brottsoffret var nöjt med resultatet av medlingen och inte heller att han hade förändrat sin syn på gärningsmannen.

Medling – straff eller ej?

För att få en bild av hur ungdomarna uppfattar medling i stort, tillfrågades de om huruvida de anser att medling är ett sorts straff. Sex ungdomar i denna grupp uppgav att medling i varierande grad är ett sorts straff. Fem svarade nej och två var osäkra. Frågan var komplicerad att ta ställning till för ungdomarna. Flera uppgav att det på sätt och vis var ett straff eftersom det var ansträngande att delta, men att det också var rimligt att få något sorts straff för brottet de hade begått. Andra uppgav att de före medlingen hade sett det som ett straff, men inte efter. Ungdomarna tillfrågades också om hur de såg på medlingens betydelse för att förhindra att ungdomar i allmänhet begår brott. Medling tillmättes stor betydelse. Nio uppgav att de trodde att deltagande i medling kan minska ungdomars brottslighet, på grund av att det var bra att få ett ansikte på den man gjort något mot och att man blev påverkad av att sitta mitt emot brottsoffret och *”känna dennes blick på sig”*.

För att få en uppfattning om hur ungdomarna ser på samhällets reaktioner på deras brott fick de gradera de vuxnas insatser. Tolv av tretton ungdomar ansåg att reaktionerna var *”lagom”* i relation till brottet. En ansåg att reaktionerna var

för kraftiga ”för mycket” i relation till brottet (han hade fått både böter och arbetat av skulden). Den sammantagna bilden är att ungdomarna ansåg att samhällets reaktioner på deras brott var adekvata.

Det var uppenbart svårt för ungdomarna att ta ställning till vad medling egentligen var för något, eftersom medlingen inte riktigt motsvarade deras uppfattning om straff. Det kan tyda på brister i informationen till ungdomarna om syftet med medling. Det kan också finnas olika syn på vad medling är och ska syfta till mellan och inom de olika projekten inom försöksverksamheten.

Medling vid brott som drabbat en privatperson

Gärningsmännen i denna grupp är mellan 15 och 19 år. Medelåldern är 16,2 år, vilket är något högre än i den tidigare beskrivna gruppen. Nio ungdomar ingår i gruppen; tre flickor och sex pojkar. Brottstyperna är egendomsbrott, främst tillgrepp av bil, och personbrott, främst misshandel (detaljerad brottsöversikt, se bilaga 1).

Synen på det egna deltagandet

Samtliga intervjuade uppgav att det hade funnits förväntningar på att de skulle delta i medling. Förväntningarna kom från föräldrar och, i några fall, från socialsekreterare. De flesta uppfattade inte förväntningarna som påtryckningar, utan tyckte att de var rimliga och överensstämde med deras egen vilja att delta.

"(...) jag tyckte själv det var bra. Inga krav, men mamma sa ju så här: Det är bättre om du snackar med honom innan om det skulle bli rättegång eller nåt sånt där. Det var ju liksom vad jag borde göra, det var inget krav direkt." (Pojke 16 år)

En av ungdomarna hade uppfattat medlingen som något som alla som hade begått brott skulle genomgå. I det fallet kan man tolka det mer som krav på deltagande, än som en förväntan. Denne pojke hade dömts till vård inom socialtjänsten och deltog i ett brottsförebyggande program där medlingen ingick som en av flera delar. Alla, utom denne pojke, uppgav att deras deltagande hade varit frivilligt. Frivilligheten var oproblematiserad och självklar för de flesta i gruppen och ungdomarna verkade ha blivit tydligt informerade om detta.

Ungdomarna tillfrågades också om vad som gjorde att de bestämde sig för att delta i medlingen. Nedan ges några exempel på svaren:

"... jag ville ju bara säga förlåt för att jag lappade till honom. (...) Jag ville ju berätta precis vad jag hade gjort och varför och hur det gick till. Så för min del så var det ju bara liksom att försöka få fram sanningen. Så korrekt som möjligt." (Pojke 16 år)

"Alltså – jag ville ju säga förlåt till (namn på brottsoffret). Jag ville att hon skulle tro på det. Fast jag förstår att det var svårt att tro på det. Jag fick säga det många gånger innan hon förstod att jag menade det." (Flicka 16 år)

Ungdomarnas skäl till att delta i medlingen var att de kände skuld för det som hade hänt och de ville be brottsoffret om ursäkt.

I fem medlingar deltog föräldrar till ungdomarna. De fyra ungdomar som inte hade någon anhörig med sig var 16 år gamla. Två av dem uppgav att skälet till att deras föräldrar inte deltog var att brottsoffrets föräldrar inte skulle delta. Ungdomarna i denna grupp hade flera åsikter om anhörigas deltagande i medlingen.

”Man hade ju saker man ville säga, men man ville inte säga det för min pappa var där och då blir det för mycket snack efteråt.(...) Man är mer öppen när inte föräldrarna är med.” (Pojke 19 år)

” (...) jag hörde av en annan att hans föräldrar liksom var ganska överbeskyddande. Då kan man bli påtryckt en massa från olika håll. Men nu när det bara var jag och han och liksom en neutral snubbe – då var det liksom att då var det avspänt, lugnt och så kunde man liksom bara prata ut.” (Pojke 16 år)

Föräldrars medverkan i medling kan ju också vara en möjlighet för föräldrar och barn att bättre förstå varandra och det som hänt. En gärningsman som tyckte att det kunde ha varit bra om hans föräldrar hade deltagit i medlingen uppgav följande:

”(...) De stöttar en ju på ett helt annat sätt, än den första tiden – då var det mest munhugg och man satt och bråkade inom familjen lite grann. Skulle de fått vara med på det här då kanske de skulle veta hur jag såg på det hela också.” (Pojke 16 år)

Upplevelsen av medlingsituationen

Åtta av de nio ungdomar som i medlingen mött en privatperson beskrev medlingsituationen som ett möte mellan två parter, där bägge hade möjlighet att tala och blev respektfullt bemötta. Flera beskrev situationen som spänd och nervös, men att detta tonades ner under mötet.

”Det var som att vi snackade i rundor. Jag fick säga min grej, så fick han säga sin grej. Och så i början var det liksom två stycken stora block; han berättar sin historia, jag berättar min. Och de stämde ju då. Och sen så liksom ju längre medlingen gick och ju mer avslappnat det blev så kunde man ju liksom börja prata med varandra, så där som en dialog. Och då gick det bra, fast jag tänkte inte på det. Det gick liksom så fort.” (Pojke 16 år)

”I början var det ju en klump i halsen, man kände sig varm i händerna och vart lite så här nervös. Fast sen började jag snacka med alla, då började jag prata liksom – då vart det ju lättare.(...) Alla fick ju prata, alla fick säga sitt.” (Pojke 19 år)

Flertalet av gärningsmännen uppgav att det hade funnits en jämvikt i det utrymme som parterna gavs i medlingen och de ansåg att de hade kunnat framföra sin syn på brotts handlingen. En pojke uppgav dock att han inte hade blivit

respektfullt behandlad under delar av medlingen och att han inte hade getts utrymme att uttrycka sig om det som hade hänt.

”För det är två personer som sitter där. Då ska man ha lika mycket rätt att säga vad man tycker, och det tycker inte jag att jag fick.(...) När jag inte fick svara eller prata, det var väl då jag kände att jag inte fick den respekten som jag skulle velat haft. (...) Jag försökte verkligen få frågan, sen när man tänkte säga det på slutet, liksom lägga in det på slutet – ja, då var det slut och hon tog fram papper och det.”

I flera fall hade parterna olika uppfattningar om hur brottet hade gått till och varför. Oenighet om händelseförloppet vid brottet var något som skilde denna grupp från den tidigare beskrivna gruppen. Sammanfattningsvis verkar medlingarna i gruppen som mötte en privatperson ha varit längre och mer innehållsrika, jämfört med gruppen som mötte en person som företrädde affärsverksamhet.

Synen på brottsoffret

Majoriteten av gärningsmännen kände obehag inför mötet med brottsoffret. Två av dem uppgav dock att de inte hade varit nervösa eller oroliga. I det ena fallet uppgav gärningsmannen att han inte hade varit nervös, men att den drabbade hade verkat rädd för honom och att stämningen därför hade blivit spänd. Gärningsmannen uppgav att hans mål hade varit att sanningen skulle komma fram, det vill säga att vissa överdrifter som brottsoffret uppgett under polisförhöret skulle kunna korrigeras i medlingen. Stämningen hade blivit mindre spänd då brottsoffret förstod att gärningsmannen ville säga förlåt. Samtidigt uttryckte dock gärningsmannen att han upplevde ett visst obehag i medlingen:

”Det enda som kändes mindre trevligt det var när vi snackade om det här att jag lap-pade till honom, knuffa på honom – det var ju liksom lite jobbigt att höra så där, fast resten var ju ... det var liksom det som var själva problemet bara.” (Pojke 16 år)

I det andra fallet uppgav gärningsmannen att det inte kändes något särskilt att möta brottsoffret eftersom han ansåg sig oskyldig till anklagelsen. I båda dessa fall fanns oklarheter om händelseförloppet vid brotts handlingen, vilket kunde korrigeras i medlingarna. I ytterligare en medling förekom olika uppfattningar om vad som hade hänt. I det fallet var gärningsmannen starkt oroad över att möta sitt brottsoffer. Han ansåg att brottsoffret dels inte mindes hur konflikten hade uppstått på grund av att gärningsmannen hade slagit honom medvetlös, dels att brottsoffret hade fått stöd av en person som vittnade falskt under rättegången. I sex av medlingarna överensstämde gärningsmännens och brottsoffrens syn på händelseförloppet vid brottet.

För att ta reda på om medlingen hade gett gärningsmännen större kunskaper om brottsoffret tillfrågades de om hur de uppfattat denne. Tre medlingar gällde tillgrepp av bil och där hade gärningsmännen en likartad syn på brottsoffret –

denne var snäll eller schyst. Fem medlingar gällde våldsbrott eller hot om våld, och en gällde trakasserier. De som begått våldsbrott uttryckte sig mer negativt om brottsoffret, även om medlingen verkade ha inneburit att omdömena hade nyanserats.

”Jag tyckte han såg ut som en wannabe. (...) Vill vara cool, vill vara tuff, umgås med äldre machotyper som är ute och härjar, lite sånt. Jag var med såna förut, nu har jag valt mina kompisar. Jag har gjort mitt val. Det var väl det jag tyckte om honom just då. (...) Man blir mer osäker, vad tycker han om mig, vad kommer att hända härnäst, kommer det att bli en gänggrej igen – kommer han att hämnas? (...) Det är mycket sånt som man tänker på precis när man klev in. Sen var det inte så mycket mer när man klev innanför dörren där utan då blev det ju mer att man pratade och sen så, det går ju att lösa utan våld. Han beskrev det väl bra för tänker man efter så skulle man beskriva det likadant själv. Det var väl den känslan man fick när man satt där. (...) Sen om man tänkte efter liksom, då var man inte så mycket bättre själv.” (Pojke 16 år)

”Han är ganska kort till att börja med och så är han ganska liten och han är ganska äcklig och jobbig liksom – han är kaxig så där liksom. Men det kanske inte är menat. (...) Typisk liten skate-snorunge om man säger så, som inte har respekt för nånting.” (Pojke 16 år)

”Ja, hur ska jag beskriva henne? Hon pratar mycket. Hon är en sån där som snackar skit om sina kompisar och nekar dem rätt upp i ansiktet sen. Hon är väl så. (...) Hon var ju inte arg på mig för det som hade hänt – hon kunde ju förstå mig.” (Flicka 16 år)

Sammanfattningsvis har ungdomarnas syn på brottsoffret inte genomgått några dramatiska förändringar efter medlingarna. I de medlingar som gällde biltillgrepp blev brottsoffret mindre anonymt. I dessa fall var brottet inte lika konfliktfyllt som vid exempelvis en misshandel. Därmed blev det antagligen också lättare för gärningsmannen och brottsoffret att försonas och synen på brottsoffret blev mer positiv.

Synen på medlaren

Den positiva synen på medlaren dominerade. Majoriteten av ungdomarna hade en tydlig och bestämd uppfattning om att medlaren hade varit rättvis genom att inte ta parti för någon av parterna, att denne hade fördelat ordet jämnt och lyssnat utan att lägga sig i. Ungdomarnas uttalanden tydde på tillfredsställelse med hur medlaren hade skött sina uppgifter.

En pojke som gjort sig skyldig till grov misshandel ansåg dock att medlaren inte hade varit neutral i medlingen. Gärningsmannen kritiserade kraftigt medlarens sätt att sköta sin uppgift. För det första ansåg gärningsmannen att medlingen var alltför ytlig. Gärningsmannen betonade flera gånger under intervjun att han ansåg att medlarens sätt att styra medlingen hade saknat sammanhang och vissa frågor hade inte följts upp ordentligt. Han ville säga att han ångrade

sig och att han hade mått väldigt dåligt på grund av vad han gjort men hade inte lyckats uttrycka det. Ursäkten blev därför halvhjärtad.

”Det skulle ha varit lite djupare om man säger så. Att man gick ner lite i frågorna liksom och verkligen lyssnade. Och hon skulle inte ha hållit med någon. Det intrycket fick jag, att hon höll med honom när jag inte prata liksom. (...) Utan medlare då kanske det hade gått lite bättre om man säger. Det var skönt att få prata med honom då, för det var inga poliser där och inga advokater och inga domare och inga såna där. Det var han och jag liksom och då kommer hon och avbryter.”

För det andra ansåg gärningsmannen att medlaren hade favoriserat brottsoffret. Redan i inledningsskedet till medlingen uppfattade gärningsmannen att det inte kändes bra:

”Det var väl nästan direkt när man kom in liksom. Hon stod där och pratade med honom innan vi kom in. Det var väl då liksom, det här är inte fair play, om man säger (...) Om hon frågade honom liksom: Hur var det då? Då svarade han: Ja, det var för jävligt. Sen när hon gick över till mig, då fråga hon typ: Ja, hur har du gjort efter det här liksom, och så gick hon över igen, så liksom det blev som att hon stod på hans sida. (...) Så jag fick typ säga tre, fyra ord – sen gick det över igen. (...) För att det är ju inte bara offret som mår dåligt om man säger så, utan jag som har utdelat slagen – jag mår lika dåligt jag.”

Gottgörelse

Att be om ursäkt var den vanligaste formen av gottgörelse för dem som mötte en privatperson. (Ungdomarnas uppfattning om vad som blev resultatet av deras medling redovisas i bilaga 3.) I de medlingar som rörde tillgrepp av bil förekom att man diskuterade skadestånd och böter, men i de övriga fallen lämnades det åt den rättsliga prövningen. De gärningsmän som gjort sig skyldiga till bitillgrepp uppgav att brottsoffren hade tagit emot deras ursäkter på ett bra sätt och de hade kunnat lämna händelsen bakom sig. Även i de tre fall som rörde misshandel uppgav gärningsmännen att ursäkten hade accepterats och tagits emot på ett bra sätt. Den gärningsman som utsatt en person för grov misshandel ansåg dock att denne inte tagit emot ursäkten utan avvisat den. Gärningsmannen trodde trots detta att stämningen mellan dem skulle vara neutral om de skulle träffa på varandra och upplevde att konflikten var över. I den medling som gällde olaga hot hade brottsoffret inte kunnat förlåta gärningsmannen.

De resultat som ungdomarna uppgav att medlingen gett handlade i många fall om relationen mellan brottsoffer och gärningsman. I de två medlingsfall där gärningsmannens ursäkt inte accepterats av brottsoffret, resulterade medlingen ändå i att parterna kunde förhålla sig neutralt eller avspänt mot varandra efter medlingen.

Effekter av medlingen

Ungdomarna tillfrågades om vilka konsekvenser deras brott hade fått för brottsoffret. Ungdomarnas berättelser handlade mer om brottets personliga konsekvenser, som brottsoffrets fysiska och psykiska skador, än om materiella konsekvenser.

Biltillgreppen verkade i två fall ha skett spontant och dessa gärningsmän uttryckte, i likhet med dem som gjort sig skyldiga till snatteribrott, att de "inte tänkte på" konsekvenserna för offret när de begick brottet, som problem med att ta sig till arbetet, missade utflykter och reparationer på bilen. I övriga fall, uppgavs brottsoffrets rädsla som en konsekvens av brottet. En annan konsekvens var den oro som brottsoffrets anhöriga kände för att händelsen skulle kunna upprepas.

Gärningsmännen, i synnerhet de som misshandlat, uttryckte sig relativt kortfattat om eventuella konsekvenser som brottet kunde haft för offret. Det kan exempelvis bero på att gärningsmännen hade svårt att uttrycka känslor.

Gärningsmännen tillfrågades om de hade känt till dessa konsekvenser innan medlingen. Svaren tyder på att gärningsmännen hade fått kunskaper som var nya för dem och som de inte hade tänkt på före medlingen. Några ungdomar uppgav dock att de hade förstått "en del" konsekvenser redan före medlingen. Någon uttryckte att trots att han visste vilka konsekvenser hans brott hade fått före medlingen, så var det ändå bra att få höra det från den drabbade direkt. Mötet med brottsoffret gjorde att konsekvenserna blev mer konkreta för gärningsmännen.

På frågan om huruvida medlingen påverkat ungdomarna själva uppgav alla utom en, att den hade påverkat dem på olika sätt. De beskrev till exempel att det hade varit bra att få tala ut, att det hade blivit "lättare" efteråt, att de tydligare hade förstått vad de hade gjort, och att de hade ändrat beteende efter medlingen. En person som deltog i ett antivåldsprogram, där medling var en av flera aktiviteter, uppgav att han "blivit en bättre människa". Den som uppgav att medlingen inte hade påverkat honom alls, menade att han oavsett medlingen inte skulle ha begått något nytt brott.

Frågan om huruvida gärningsmännen ansåg att medlingen varit till någon nytta för dem ger en tydligare bild av hur medlingen hade påverkat dem. Samtliga uppgav att medlingen hade varit till nytta för dem på något sätt. De tyckte att det hade varit bra att få tala ut och att de genom mötet med brottsoffret hade insett de personliga följderna av brottet. Även den pojke som inte ansåg att medlingen hade påverkat honom, uppgav att medlingen hade varit till nytta för honom genom att han fått möta sitt brottsoffer.

Några andra exempel var att deras föräldrar kunde återfå förtroendet för dem efter medlingen och att domstolen hade sett positivt på att medling hade ägt rum.

Att relationen mellan de inblandade parterna förändras kan också ses som en nytta med medling. Gärningsmännen uppgav att det var viktigt att få ta ansvar, erkänna sin skuld och försöka få förlåtelse.

Viktigt för medlingens resultat är också gärningsmännens upplevelse av brottsoffrets syn på honom eller henne efter medlingen. En ursäkt som blivit accepterad av brottsoffret behöver inte innebära att gärningsmannen upplever att konflikten är helt och hållet över och att allt är förlåtet. På samma sätt som en icke accepterad ursäkt inte behöver innebära att det råder fortsatt konflikt mellan parterna. Åtta av nio ungdomar uppgav att deras brottsoffer hade förlåtit dem. I ett fall hade brottsoffret uttryckligen sagt att han inte skulle komma att förlåta gärningsmannen. När denne pojke ombads att beskriva hur han trodde det skulle vara om de möttes igen svarade han:

"Jag vet faktiskt inte. Visst – man kanske morsar till lite så där, men det är ju inte stridsyxan fram, utan det går väl lugnt till. Men man går ju inte fram och kramas och liksom: Ja, fan va onödigt det som hände – vi kan väl bli vänner i stället? Det är inte så det ligger till. Man ska ju inte va bästis med alla heller." (Pojke 16 år)

De åtta ungdomar som uppgav att de hade blivit förlåtna tyckte att brottsoffret verkade se positivt på dem efter medlingen. Ungdomarna talade om att de hade fått förståelse från brottsoffret och att bilden av dem som enbart brottslingar hade modifierats. Skuld känslorna försvann dock inte alltid helt och hållet. I ett fall med ett biltillgrepp, där gärningsmannen även hade varit hemma hos brottsoffret efter medlingen för att betala kostnaderna för en bilreparation och blivit uttryckligen förlåten, fanns skuld känslorna ändå kvar hos gärningsmannen för det som hade hänt:

"Ja, förlåten...ja...men, alltså – det går ju inte, vad jag har gjort – det går ju inte att ändra på det. Gjort är gjort." (Flicka 16 år)

Helhetsintrycket är att de ungdomar som mötte en privatperson i medlingen, fick möjlighet att be om ursäkt och fick ställa till rätta så långt det gick i respektive fall. Detta hade positiva effekter på relationen till brottsoffret, ur gärningsmännens perspektiv.

Medling – straff eller ej?

Som tidigare redovisats ansåg samtliga (utom den pojke som dömts till vård och deltog i medling som en del av ett program) att medlingen var något som i princip var frivilligt att delta i. Ingen av ungdomarna i denna grupp ansåg att medling var ett straff. Flera verkade snarast förvånade över frågan och svarade att det var tvärtom: Att det var positivt, att man fick ta ansvar, att det var bra för personen som deltog, att man deltog frivilligt och att det var en sorts försöning. Fyra av nio brott ledde till rättegång, men det var inga skillnader i åsikter i denna fråga mellan de gärningsmän som blivit åtalade och de som inte blivit det. En pojke som hade fått sitt brott behandlat i domstol uttryckte:

”Nej, det är inget straff. Det är bara en grej som jag tycker alla borde göra. Det är ingenting som dom borde sätta i domstolen, typ att du får straff eller gå på medling. Det ska vara mer som ett förslag att man kan göra medling.” (Pojke 19 år)

Ungdomarna tillfrågades om hur de såg på medling som ett sätt att motverka ungdomars brottslighet. Frågan kan indikera något om hur stor betydelse de tillmäter medling. Tre gärningsmän, som hade gjort sig skyldiga till biltillgrepp, ansåg att medling kunde ha betydelse för att minska brottsligheten bland ungdomar. De skäl som de uppgav var att det är betydelsefullt att få möta brottsoffren och höra vad brottet inneburit för dem och att de hade uppfattat medlingen som en ”tankeställare”. Bland dem som begått misshandelsbrott varierade åsikterna något. Två gärningsmän uppgav att medling kunde innebära minskad brottslighet, av liknande skäl som de ovan angivna. De andra två uppgav att medling inte kan påverka brottsligheten, men att det är en bra metod för att få uttrycka att man ångrar sin handling.

”Man gör ju brott av olika skäl liksom, antingen har man dålig uppväxt hemma eller kamrater. (...) Det är ju inte så att nu har jag varit med om medling och nu ska jag sluta göra brott. Men jag menar, det är ju ett bra sätt att lätta på hjärtat för man får ju oftast skuld känslor efter.” (Pojke 19 år)

Även denna grupp ungdomar fick värdera samhällets reaktioner på brottet. Alla tyckte att insatserna varit adekvata i förhållande till brottet förutom två som var negativt inställda till att brottet också hade behandlats i domstol. En gärningsman påpekade att skolan hade skött sina åligganden på ett dåligt sätt i samband med brottet.

Diskussion

Syftet med denna studie är att undersöka vilka resultat en medling kan ha för de ”unga lagöverträdarnas återanpassning”. I studien undersöks om medlingen gjort att de förstått vilka konsekvenser den brottsliga gärningen fått och hur de upplevt medlingssituationen. Vidare undersöks om ungdomarna deltog frivilligt i medling eller om de tyckte att påtryckningar utövades för att de skulle delta, och om ungdomarna tyckte att deras integritet respekterades i medlingarna.

Vilka resultat fick medlingarna för de unga lagöverträdarna?

Det vanligaste resultatet av medling, som gärningsmännen beskrev, var att gärningsmännen bad brottsoffret om ursäkt för det inträffade. Förutom ursäkten var resultaten lite olika i de två grupperna. I medlingar vid brott som drabbat en affärsverksamhet förekom konkreta gottgörelser som avgifter eller arbete på det företag som brottet begåtts mot. I medlingar vid brott som drabbat privatpersoner handlade det ofta om hur parterna skulle förhålla sig till varandra fortsättningsvis. Att dessa medlingar inte behandlade den praktiska gottgörelsen i medlingen berodde främst på att flertalet av dessa fall behandlades i domstol. Även andra studier har visat hur icke-materiella aspekter står i fokus i medlingar vid brott mot privatpersoner (Netzig och Trenczek, 1996).

Har medlingen inneburit att gärningsmännen fått insikt i de konsekvenser brottet fått för offret?

Insikt i vilka konsekvenser ett brott kan få för brottsoffret förväntas innebära att gärningsmännen kan återanpassas. Med insikt menas här att den intellektuella förståelsen är känslomässigt förankrad.

Det vanligaste skälet till att gärningsmännen deltog i medling var skuld-känslor. Såväl de som mött privatpersoner som de som mött företrädare för affärsverksamheter, insåg redan före medlingen att de hade handlat fel och kände skuld. Att känna skuld behöver dock inte innebära att man har förstått, fått insikt i brottsoffrets lidanden. Skuldkänslan kan härröra från det faktum att man vet att man har begått en felaktig handling. Ungdomarna, som begått brott mot en affärsverksamhet, hade skuldkänslor för själva brottet. I gruppen som begått brott mot privatpersoner föreföll skälen till att gärningsmännen deltog vara att de hade skuldkänslor inför offret. Skillnaden mellan grupperna beror troligen på att det fanns ett tydligt, konkret offer i den andra gruppen.

När gärningsmännen efter medlingen ombads att beskriva vilka konsekvenser brottet hade fått för offret kunde majoriteten av de ungdomar som begått

brott mot en affärsverksamhet redogöra för en rad konkreta konsekvenser. Ungefär hälften uppgav att de inte hade tänkt på konsekvenserna av sina handlingar före brottet och att de hade fått ny kunskap genom medlingen och/eller gottgörelsen. Bland annat om det merarbete som snatteri innebär för affärsbiträden.

Även de gärningsmän som mött en privatperson kunde redogöra för konsekvenser av deras brott som de inte tänkt på före medlingen. De kunskaper om brottets konsekvenser, som ungdomarna hade redan före medlingen, förstärktes genom offrens egna berättelser. Den känslomässiga förståelsen är tydligare i denna grupp än i den förra. När det gällde biltillgrepp handlade det om praktiska besvär för bilägaren och när det gällde våldsbrott handlade det om rädsla.

Detta visar sig också i hur gärningsmännen ser på brottsoffret. De som mötte en person som företrädde en affärsverksamhet hade en begränsad bild av offret som person. I den andra gruppen var beskrivningarna av personen tydligare och mer innehållsrika. I de fall som gällde biltillgrepp innebar medlingen att offret blev en konkret person för gärningsmannen. Medling vid misshandelsbrott verkade dock inte alltid medföra en positiv syn på offret. Ibland beskrev gärningsmannen offret på ett sätt som lyfte fram det konfliktfyllda mellan parterna. En kvarvarande känsla av konflikt mellan parterna innebär dock inte att gärningsmännen inte fått förståelse för det lidande som han eller hon förorsakat. Ökad förståelse för brottsoffret kan vara en början till en återupprättad relation mellan parterna i en konflikt. Att förvänta sig att konflikten totalt ska försvinna i varje medling är orealistiskt, anser Zehr (1990) och vill lyfta fram den positiva effekten av att parterna ändå har mötts och därigenom kunnat minska stereotypiserade uppfattningar om varandra. Medlingen innebär en möjlighet för båda parter att påbörja en process för att komma över brottshandeln. Ungdomarnas egna uttalanden i denna studie tyder på att de uppfattat medlingen som en positiv erfarenhet. Medlingen har bland annat inneburit att deras skuld känslor lindrats, vilket var viktigt för dem.

Sammanfattningsvis verkar det som om gärningsmännen fått en ökad kunskap om och förståelse för konsekvenserna av deras brott och, i fallen med privatpersoner som drabbats, även för offret. Bland dem som mött företrädare för affärsverksamheter saknas den känslomässiga komponenten, varför full insikt inte kan sägas ha åstadkommit genom medling. Kunskaperna om brottets konsekvenser har dock ökat. De gärningsmän som mött privatpersoner hade i högre grad fått insikter som kan kategoriseras som både intellektuellt och känslomässigt förankrade. Denna typ av medlingar tycks ha större förutsättningarna för att ge insikter i ett brotts konsekvenser och därmed större möjligheter att påverka gärningsmännen.

Har gärningsmännen deltagit frivilligt i medling?

Att det är frivilligt att delta i medling är bland annat väsentligt för att ursäkten ska kunna framföras på ett ärligt och trovärdigt sätt till brottsoffret (Umbreit, 1994). Om deltagandet uppfattas som ett tvång av gärningsmannen kan det innebära en kränkning av brottsoffret. (Van Ness och Strong, 1997).

En klar majoritet (17 av 22) av gärningsmännen uppfattade medlingen som något som de kunde välja om de ville delta i. De flesta uppgav att det hade funnits förväntningar på att de skulle delta, men förväntningarna uppfattades inte som påtryckningar. Förväntningarna stämde med ungdomarnas egna krav på sig själva att försöka gottgöra brottet.

Det finns två faktorer som har haft betydelse för om deltagandet i medling har uppfattats som ofrivilligt och det är brottstyp och ålder. I den grupp som i medlingen mött en person som företrätt en affärsverksamhet var det vanligare att deltagandet uppfattades som ofrivilligt, än i den grupp som mött en privatperson. Detta bekräftas också av tidigare forskning (Blagg, 1985; Umbreit, 1997). I den grupp som mött en privatperson som utsatts för brott uppgav alla, utom en person som hade dömts till vård inom socialtjänsten, att deltagandet hade varit frivilligt. De yngre gärningsmännen var dock mer osäkra på om de verkligen deltagit frivilligt.

Ålderns betydelse för om man uppfattar medlingen som ett straff diskuteras i en finsk undersökning av medlingsprogram. De yngre gärningsmännen uppfattade där medlingen som en del av rättssystemet (Grönfors, 1989). Den tendensen finns även i denna studie, men brottstypen verkar vara av större betydelse. I den grupp som mött en företrädare för affärsverksamhet var hälften av ungdomarna osäkra på om medlingen kunde anses vara ett sorts straff. I den grupp som mött en privatperson fanns det inte någon som uppfattade medling som ett straff. Blagg (1985) har visat att medlingar med företrädare för affärsverksamhet mer handlar om ekonomiska konsekvenser än om relationer, vilket får till följd att gärningsmännen lättare kopplar medlingen till ett straff.

Har gärningsmännens integritet respekterats i medlingarna?

Inför mötet med brottsoffret var det vanligt att gärningsmännen var nervösa och oroliga, något som ofta dämpades under mötets gång. Gärningsmännen ville försöka ställa till rätta vad de gjort, samtidigt som det var en emotionellt laddad situation. Helhetsintrycket från båda grupperna är att gärningsmännen tyckte att deras integritet hade respekterats i medlingen. Gärningsmännen tyckte att de hade blivit lyssnade till och att båda parter getts utrymme att tala. Medlingarna med privatpersoner verkar ha varit mer innehållsrika och gärningsmännen verkar ha varit mer aktiva. Flera beskrev hur mötet hade utvecklats från att inledningsvis ha varit ganska spänt och stelt till en öppen dialog mellan parterna.

Gärningsmännens uppfattning om vilken nytta medlingen hade haft för dem belyste ännu tydligare skillnaderna mellan grupperna. I båda grupperna var det vanligt med känslomässiga upplevelser av nyttan med medlingen, till exempel minskade skuld känslor. För dem som mött en privatperson tillkom att relationen till brottsoffret förändrats i positiv riktning.

Det fanns dock medlingar där det uppstod svårigheter. Att möta en person som man skadat skapar starka känslor hos gärningsmannen (se t.ex. Coates och Gehm, 1989). I ett par fall var ungdomarna kritiska till hur de hade blivit behandlade under medlingen. De tyckte att de hade blivit misstrodda och att de

inte hade getts möjligheter att uttrycka sig. Att ges möjlighet att uttrycka sig torde vara mycket viktigt för att uppfatta händelsen som utagerad och för att kunna säga förlåt på ett tillfredsställande sätt (Sundberg, 1999). I andra studier har man konstaterat att ett positivt resultat av medling beror på om deltagarna kan uttrycka sig verbalt (Chupp, 1989; Van Ness och Strong, 1997).

En majoritet av gärningsmännen i studien var nöjda med medlarens roll i medlingen. Denne ansågs ha varit rättvis och förhållit sig neutral. Vid allvarigare brott blev medlarens roll mer komplicerad och högre krav ställdes därför på denne. Umbreit (1989), som studerat medling vid grova våldsbrott, anser att förberedelserna för medling i allvarigare brott kräver mer tid och fler förmöten. Samtliga medlingar i denna studie föregicks av högst ett förmöte oavsett brottets svårighetsgrad.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att gärningsmän som mött en affärsföreträdare i medling i högre grad upplever medlingen som ofrivillig än de gärningsmän som mött en privatperson. De som mött en affärsföreträdare upplever dessutom i högre grad medling som ett straff och tycks inte heller få samma grad av insikt. Gärningsmännens ålder har i flera fall av brott mot affärsverksamhet varit under den som regeringen avsåg att försöksverksamheten skulle omfatta. Det kan generellt ifrågasättas om medling är en adekvat åtgärd vid så lindriga brott som snatteri av exempelvis en läsk. Allvarigare brott med högre grad av konfliktnivå mellan parterna ställer i sin tur högre krav på förberedelser inför medlingen och på medlarens kunskaper i brottsofferproblematik.

Litteratur

- Blagg, H.** (1985). Reparation and justice for juveniles. The Corby experience. *British Journal of Criminology* 7.
- Braithwaite, J.** (1993). Shame and modernity. *British Journal of Criminology* 1.
- Braithwaite, J.** (1997). *Restorative justice: Assessing an immodest theory and a pessimistic theory*. Australian Institute of Criminology.
- Brottsförebyggande rådet** (1999). *Medling vid Brott*. BRÅ:s webbplats
- Christie, N.** (1977). Conflict as Property. *British Journal of Criminology* 17.
- Chupp, M.** (1989). Reconciliation procedures and rationale. I: Wright, M. och Galaway, B. (red.) *Mediation and Criminal Justice: Victims, offenders and community*. London: Sage.
- Coates, R.** och **Gehm, J.** (1989). An empirical assessment. I: Wright, M. och Galaway, B. (red.) *Mediation and criminal justice: Victims, Offenders and Community*. London: Sage.
- Galaway, B.** (1988 a). Crime victim and offender mediation as a social work strategy. *Social Service Review*, December.
- Galaway, B.** (1988 b). Restitution as innovation or unfilled promise? *Federal Probation* 52.
- Gehm, J.R.** (1998). Victim – offender mediation programs: An exploration of practise and theoretical frameworks. *Western Criminology Review*.
- Grönfors, M.** (1989). Ideals and reality in community mediation. I: Wright, M. och Galaway, B. (red.) *Mediation and criminal justice: Victims, offenders and community*. London: Sage.
- Haines, K.** (1998). Some principled objections to a restorative justice approach to working with juvenile offenders. I: Walgrave, L. (red.) *Restorative justice for juveniles: Potentialities, risks and problems*. Leuven: Leuven University press.
- Justitiedepartementet** (1998) (Ju 97/1394) Uppdrag år Brottsförebyggande rådet att inleda och utvärdera en försöksverksamhet med medling för unga lagöverträdare.
- Justitiedepartementet** (1998) (Dir. 1998:30) Kommittédirektiv. Medling m.m. för unga lagöverträdare.
- Lénner-Axelson, B.** och **Thylefors, I.** (1994). *Psykosocialt behandlingsarbete*. Borås: Natur och Kultur.
- Netzig, L.** och **Trenczek, T.** (1996). Restorative justice as participation: Theory, law, experience and research. I: Galaway, B. och Hudson, J. *Restorative justice: International perspectives*. Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- Schiff, M. F.** (1998). Restorative Justice Interventions for juvenile offenders: A research agenda for the next decade. *Western Criminology Review*.
- Schneider, A.** (1986). Restitution and recidivism rates of juvenile offenders: results from four experimental studies. *Criminology* 24.

- Sundberg, O.** (1999). *Unga gärningsmäns syn på medling som konfliktlösning*. Stockholm: Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
- Umbreit, M.** (1989). Violent offenders and their victims. I: Wright, M. och Galaway, B. (red.) *Mediation and criminal justice: Victims, offenders and community*. London: Sage.
- Umbreit, M.** (1994). *Victim meets offender. The impact of restorative justice and mediation*. New York: Criminal Justice Press.
- Umbreit, M.** (1997). Humanistic mediation: A transformative journey of peacemaking. *Mediation Quarterly* 3.
- Van Ness, D.** och **Strong, K.** (1997). *Restoring justice*. Cincinnati: Anderson Publishing Co.
- Wright, M.** (1992). Victim – offender mediation as a step towards a restorative system of justice. I: Messmer, H. och Otto, H-U. (red) *Restorative justice on trial: Pitfalls and potentials of victim-offender mediation - International research perspectives*. Dordrecht: Kluwer Academic.
- Wright, M.** (1998). Victim/offender conferencing: the need for safeguards. I: Walgrave, L. (red.) *Restorative justice for juveniles: Potentialities, risks and problems*. Leuven: Leuven University press.
- Zehr, H.** (1990). *Changing lenses*. Scottsdale: Herald Press.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjupersoner – medlingar vid brott som drabbat en privatperson.

Kön	Födelseår	Brott
Flicka	1983	Tillgrepp av bil
Flicka	1983	Misshandel
Flicka	1983	Olaga hot/stöld
Pojke	1980	Misshandel/rån
Pojke	1982	Tillgrepp av bil
Pojke	1983	Grov misshandel
Pojke	1983	Misshandel
Pojke	1984	Tillgrepp av bil
Pojke	1984	Trakasseri

Totalt: 9 personer, 3 flickor och 6 pojkar, medelålder: 16,2 år, median: 16,0 år.

Intervjupersoner – medlingar vid brott som drabbat en affärsverksamhet.

Kön	Födelseår	Brott
Flicka	1981	Snatteri
Flicka	1983	Snatteri
Flicka	1984	Snatteri
Flicka	1984	Snatteri
Flicka	1985	Snatteri
Flicka	1988	Snatteri
Pojke	1981	Skadegörelse
Pojke	1982	Snatteri
Pojke	1984	Stöld
Pojke	1984	Snatteri
Pojke	1984	Snatteri
Pojke	1985	Snatteri
Pojke	1986	Snatteri

Totalt 13 personer, 6 flickor och 7 pojkar, medelålder: 15,0 år, median: 15,0 år.

Totalt, båda grupper

22 personer: 9 flickor och 13 pojkar, medelålder 15,5 år, median 15,5.

Bilaga 2

Brottsrubriceringar; gruppen med medlingar vid brott som drabbat en affärsverksamhet.

- *Stöld* av stereoutrustning i affär
- *Snatteri* av eyeliner och chokladrulle
- *Klotter* på fastighet
- *Snatteri* av karamellfärg och tårtglasyr
- *Snatteri* av två läsk
- *Snatteri* av kläder
- *Snatteri* av kläder och smink
- *Snatteri* av sminkpenna
- *Snatteri* av Play-Station saker
- *Snatteri* av läsk och bulle
- *Snatteri* av ett par byxor
- *Snatteri* av ögonskugga
- *Snatteri* av två chokladkakor

Brottsrubriceringar för gruppen med medlingar vid brott som drabbat en privatperson.

Tillgrepp av bil. Intervjupersonen deltog i en bilstöld tillsammans med tre kamrater

Tillgrepp av bil. Intervjupersonen deltog i samma brott som ovanstående intervjuperson

Tillgrepp av bil. Intervjupersonen stal en bil tillsammans med fyra kamrater för att genomföra ett inbrott

Trakasseri. Pojke trakasserade en annan pojke

Olaga hot/stöld. Två flickor skickade ett hotfullt e-mail till brottsoffret och stal dennes hemnycklar och kastade bort dem

Misshandel. Pojke utdelade en örfil och knuffade sitt brottsoffer efter en dispyt

Misshandel. Flicka slog en annan flicka med knytnävsslag i ansiktet så att brottsoffret svimmade

Misshandel rån. Pojke rånade brottsoffret på dennes klocka och misshandlade honom i samband med detta

Grov misshandel. Pojke slog ner jämnårig pojke med knytnävsslag i ansiktet så att denne blev medvetlös.

Bilaga 3

Resultat av medling; redovisning för respektive grupp

Medlingar vid brott som drabbat en affärsverksamhet

Brott	Resultat av medlingen
Stöld	Bad om ursäkt
Klotter/skadegörelse	Fick chansen av jobba av skulden
Snatteri	Kan gå in i affären och handla där igen
Snatteri	Bad om ursäkt och lovade att aldrig göra om det
Snatteri	Arbetade en lördag
Snatteri	Arbetade en dag/Bad om ursäkt (deltagit i två medlingar)
Snatteri	Bad om ursäkt och betalade 250 kronor i avgift till affär
Snatteri	Bad om ursäkt och fick "en andra chans"
Snatteri	Portförbudet till affären revs upp och bad om ursäkt
Snatteri	Bad om ursäkt och arbetade en dag
Snatteri	Bad om ursäkt
Snatteri	Fick gå in i affären igen. Lovade att det aldrig skulle hända igen
Snatteri	Bad om ursäkt

Medling vid brott som drabbat en privatperson

Bad om ursäkt. Lovade att inte göra om det. Fick brottsoffrets telefonnummer och adress för att kunna gå dit med pengarna. (Biltillgrepp)

Bad om ursäkt. Lovade att inte göra om det. Brottsoffret ska få tillbaka pengarna. (Biltillgrepp)

Bad om ursäkt. Betalade självriskan. (Biltillgrepp)

Bad om ursäkt. Att det blev bättre hemma eller som normalt. (Misshandel/rån)

Bad om ursäkt. Lovade att bemöta varandra med respekt och att kunna heja på varandra utan arga känslor. (Misshandel)

Bad om ursäkt. Lovade att inte vara nedvärderande mot varandra med vare sig tal eller rörelser. (Misshandel)

Bad om ursäkt. Lovade att inte undvika varandra och att försöka vara snälla mot varandra. (Olaga hot/stöld)

Bad om ursäkt. Lovade att inte bråka mera om de träffade på varandra och heja på varandra. (Grov misshandel)

Lovade att de skulle sluta bråka med varandra. (Trakasseri)

English summary

Mediation – the revelations of young offenders

Published by:

National Council for Crime Prevention (BRÅ)

P.O. Box 1386

SE-111 93 Stockholm

Sweden

Internet: www.brottsforebygganderadet.se

Reference:

BRÅ-report 1999: 14

ISSN 1100-6676, ISBN 91-38-31581-5

Available in Swedish from:

Fritzes Kundtjänst

SE-106 47 Stockholm

Sweden

Early in 1998 the Ministry of Justice gave the National Council for Crime Prevention the task of initiating and evaluating mediation trials for young offenders (Ju 97/1394). The final results are to be revealed in March 2000.

The purpose of the present report is to examine the effects that mediation can have on young offenders. The present study deals with offenders' experiences and perceptions of mediation, together with their insights into the consequences for the victims of their actions. Young offenders reveal whether they took part in mediations of their own free will and whether they think that they have been dealt with in a respectful manner.

Twenty-two offenders between the ages of 11 and 19, who took part in mediation in Sweden, were interviewed. Subjects for interviews were divided into two groups: offenders that through the mediation process met persons representing the businesses that suffered as a result of crimes such as shoplifting, and offenders that through the mediation process met individual victims of crimes such as assault.

Results show that a majority of young people saw their participation in mediation as being of their own free will and not as a punishment. Amongst those offenders, who met a representative of a business falling victim to their crimes, half were unsure as to whether the mediation was a form of punishment. Furthermore, they were also unsure – particularly the younger participants – as to whether they were taking part in mediation of their own free will. Similar results had been obtained from previous studies.

Offenders that met the victims of their crimes, said that they had taken part in mediation because they had feelings of guilt vis-à-vis their victims. Those that met representatives of businesses tended to feel guilty because of the crimes themselves.

Most of the offenders were nervous before meeting victims of their crimes. For those offenders, who met individuals that had personally suffered because of their

crimes, nervousness in the initial period of mediation soon disappeared, to be replaced by communication between the parties on a personal level.

The majority of offenders looked on the mediation process as being fair. The result of mediation was often that of a non-material form of compensation, that is, the offender asked to be forgiven. In mediation involving someone that had been exposed to an assault, the parties also talked about how they would treat each other in future. Amongst those that had committed a crime against a business, more concrete compensation, in the form of money, work, and so on, was discussed.

When offenders were asked to describe what consequences they thought the victims of their crimes might suffer, the majority of those that had committed a crime against a business were able to give a number of concrete answers. Roughly half the number that had stolen or pilfered, said that they had not thought of the consequences of their actions before the crime but that they had learnt something through mediation and/or the compensation they had made.

When offenders met the persons that had been the objects of their crimes, they had gained greater insight into the consequences through mediation. Where car theft was concerned, offenders came to understand that because of their crime, the owner of the car had had to deal with difficult circumstances, while suffering on an emotional level. One outcome of mediation for assaults was that the offenders were brought to the realisation that the victim had been afraid. The chances that this kind of insight will occur are greater following mediation with individual victims of crimes.

Offenders' attitudes to individual victims of their crimes tended to be full of conflict, but after meeting them through mediation, such attitudes were less noticeable. The inter-personal relationships between offenders and representatives of businesses that were the objects of crimes were only marginally changed.

The conclusions of the study are that where a business is the object of a crime, participation in mediation is seen to be obligatory to a greater degree than when offenders meet the individuals that are the objects of their crimes. Furthermore, in the former case, offenders experience mediation as a kind of punishment, and do not seem to gain the same degree of insight into the consequences of their crimes. The ages of offenders, in several cases of crimes against businesses, were below the minimum that the government considered offenders should have attained, if mediation was to be used. The role of mediation could also be generally questioned in such minor crimes as the pilfering of a soft drink. In more serious crimes, where the level of conflict between parties increased, mediation was seen to affect offenders to a greater degree. However, such mediations places a greater burden on the mediator, especially his or her knowledge about the reactions of victims in crime.

Keywords:

Mediation, Restorative justice, Young offenders, Alternative sanctions for juveniles.